

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN DERSHANEDEKİ FEN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK TUTUM VE GÖRÜŞLERİ*

SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ATTITUDES AND VIEWS TOWARDS SCIENCE
TEACHING IN PRIVATE COURSES

Dilek Sultan ACARLI¹
Fatma ALKAN
Canan Koçak ALTUNDAĞ

Öz

Araştırmada, öğrencilerin dersanelerdeki fen öğretimine yönelik görüşleri ile dershaneye yönelik tutumları incelenmiştir. Çalışma, Ankara İli'nde farklı ortaöğretim kurumlarında 9-10-11 ve 12. sınıflarda öğrenim gören 7711 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin dersanelere yönelik olumlu tutum geliştirdikleri, dersanelerdeki fen öğretimine yönelik görüşlerinin de olumlu yönde olduğu belirlenmiştir. Dershanenin tercih edilmesini açıklayan maddeler arasında; “sınıf mevcudunun az olması, öğrencilerin anlamadıkları konuları dershanede öğretmenlere daha rahat sorabilmeleri, pratik test tekniklerinin öğretilmesi, ders çalışma alışkanlığı kazandırması ve üniversiteyi kazanacağına yönelik güveni artırması” olduğu dikkati çeken bulgular arasındadır. Öğrenciler dersanelerdeki fen öğretiminin başarılarına katkısı olduğunu düşünmektedirler. Öğrencilerin dershanedeki fen öğretimi'ne yönelik görüşleri ve dershaneye yönelik tutumları cinsiyet açısından incelendiğinde kızlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Sınıf değişkeni açısından incelendiğinde sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin görüşlerinin ve tutumlarının daha olumlu olduğu da belirlenmiştir. Bu sonuç üniversiteye giriş sınavları yaklaştıkça öğrencilerin dershaneye daha sıcak baktıklarını göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Fen öğretimi, dershane, tutum, ölçek geliştirme, lise öğrencileri.

Abstract

In this study, students' views on science teaching at private courses and their attitudes towards these private courses were examined. The study was realized with the participation of 7711 students who are in 9th, 10th, 11th, and 12th grades in various different high schools in Ankara. As a result of the study, it was determined that students have developed a positive attitude and that they also have a positive view of private courses. Among the reasons explaining the preference for private courses, small number of students in classes, being able to ask whatever they have not understood to the teachers at private courses more easily, learning practical test techniques, acquiring good study habits, and increased self-belief in being successful at university entrance exam are striking findings. When students' attitudes and views of private courses are examined in terms of gender, it was seen that there is a meaningful difference in favor of girls. When they are examined in terms of class level, it was determined that the higher the class they attend, the more positive the students' views and attitudes are. This result shows that students view private courses more positively as the university exam approaches.

Keywords: Science teaching, private course, attitudes, scale development, secondary school students

* Bu çalışma Dilek Sultan Acarlı tarafından proje yürütücülüğü yapılan Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen 013 D05 704 002 no'lu projenin bir özeti.

¹ Öğr.Gör.Dr., dsultan@hacettepe.edu.tr, Öğr.Gör.Dr., ftmalkan@gmail.com, Öğr.Gör.Dr., canan.kck@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

1. GİRİŞ

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin hemen hepsi ortalama eğitim sürelerini artırmak suretiyle nüfuslarının büyük bir bölümünü üniversite mezunu yapmak üzere hedefler koymakta ve bu yönde tedbirler almaktadırlar. Türkiye’de öğrencilerin ortaöğretimdeki başarısı, üniversite programlarına yerleşmelerini etkilemekte ve bu durum öğrenciler arasında rekabete neden olmaktadır. Ortaya çıkan rekabet ortamında aileler çocuklarının nitelikli okullara yerleşebilmesi için tüm kaynaklarını seferber ederek özel dersler ve dersaneler yoluyla destek sağlamaya gayret etmektedirler. 12 yıllık zorunlu eğitime geçişle birlikte ortaöğretimde okullaşma oranı gittikçe yükselmeye başlamıştır. Bu durum, üniversiteye olan talebi de arttırmıştır. Fakat liseden mezun öğrenci sayısı ile üniversitelerin kapasiteleri arasındaki fark, artarak devam etmektedir. Son yıllarda üniversite sayısı ve kontenjanları artırılarak liseden mezun olan her öğrenciye yükseköğretim hakkı verme çalışmaları yürütülmesi, üniversitelerde iyi bölümlere girebilmek için var olan yarış ortadan kaldırmaya yetmemektedir. Dolayısıyla özel dersanelere olan talep gün geçtikçe daha büyük bir ivme ile hız kazanmaya başlamıştır.

Türkiye’de başlangıçta fen, lisan veya sanat öğretimi için açılan ve bir "özel okul" gibi düşünülen özel dersaneler, daha sonra takviye kurslar şekline dönüşmüştür. Özel dersanelerde uygulanan programlar, okul derslerinin paralelinde hazırlanmakta ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın onayı ile yürütülmektedir. Merkezi sınavların yaygınlaşmasıyla özel dersanelerde gelişmeler olmuş, özel dersanelerin sayısının ülke genelinde arttığı görülmüştür. Dersanelerde eğitim, sık sık Türkiye gündeminde yer almakta ve sürekli tartışma konusu olmaktadır. Ayrıca özel dersler ve dersaneler, başta Güney Kore, Hong Kong, Japonya ve Tayvan gibi Uzakdoğu ülkeleri olmak üzere başka birçok ülkede de yaygın olarak kullanılan ve “gölge eğitim” sistemi olarak tabir edilen bir eğitim sektörüdür (Bray, 1999; Lee, Park ve Lee, 2009).

Günümüzde liselere ve üniversitelere giriş sınavlarına hazırlık amacını gerçekleştirmeye yönelik olarak faaliyet gösteren özel dersaneler, “gelecek kaygısı” taşıyan öğrenci ve velilerin giderek ilgilerinin yoğunlaştığı öğretim kurumları haline gelmiştir. Özel dersanelerin büyük çoğunluğu sınavlara hazırlık işlevi gördüğünden, dersanelere duyulan talep genellikle sınavlar üzerinden tartışılmakta ve açıklanmaktadır. Ayrıca, sınava giren öğrencilerin büyük bir kısmının ilk seferde istedikleri yükseköğretim programına yerleştirilemeyişi, öğrencilerin ek bir hazırlık dönemi geçirerek ikinci, üçüncü kez sınava girmelerine yol açmaktadır. Bu nedenle, dersaneciliğin bir sektör olarak ortaya çıkması ve yaygınlaşması, eğitim kademeleri arasındaki geçiş sınavları ile yakından ilişkilendirilmektedir (Gök, 2006; Özoğlu, 2011). Dersaneler sınava hazırlamanın yanında okuldaki öğretim süreci içerisinde edinilemeyen bilgileri vermeleri ve okul derslerine takviye olmaları nedeniyle de tercih edilmektedir. Öğrenciler, genel sınavlarda ağırlıklı olarak soru sorulan derslerin okuldaki saatlerinin yetersiz olması veya okulda zorlandıkları konuları öğrenebilmek için de dersanelere gitmektedirler (Turan ve Alaz, 2007).

Ortaöğretimde fen derslerinin amaçları, öğrencilerin bilimin doğasını anlamalarını, fen bilimlerinin uğraşı alanlarını öğrenmelerini, karşılaşılan problemlerin çözümünde bilimsel metodu kullanmalarını ve bilişsel-duyuşsal yetilerinin gelişimini sağlamaktır. Ayrıca fen dersleri sayesinde öğrencilerin çağın gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazanmaları ve öğrendikleri bilgileri günlük hayatla ilgili sorunların çözümünde kullanmaları beklenmektedir (MEB, 2012). Beklenenin aksine son yıllarda üniversiteye giriş sınavlarında öğrencilerin başarılarının azaldığı, özellikle de öğrencilerin fen derslerindeki doğru sayılarının oldukça düştüğü dikkati çekmektedir. Bu noktada birçok öğrenci için öğretim desteği ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla öğrenci ve veliler özel ders ve dersanelere yönelmektedirler.

Ayrıca öğrenci ve velilerin özel ders alma ihtiyacı, okullarda verilen eğitimin etkili olmadığı inancından ve sınıfların kalabalık olması nedeniyle öğretmenlerin kaliteli eğitim vermekte zorlanmalarından kaynaklanmaktadır (Biswal, 1999; Nuth, 2008).

Mevcut akademik çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine yönelik tutum ve görüşlerinin irdelendiği yeni çalışmaların yapılmasına gereksinim duyulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmada dersanelere ve dersanelerdeki fen öğretimine yönelik öğrenci tutumları belirlenerek, öğrencilerin bu konudaki görüşleri değerlendirilmiştir. Böylece öğrencilerin hem dershanedeki hem de okullardaki fen derslerine yönelik tutum ve görüşleri ile bu konuya genel bakış açıları betimlenmiştir. Bulgulardan yola çıkılarak ortaöğretimdeki fen derslerinin niteliğini arttırmaya yönelik çıkarımlarda bulunulmuştur.

2. YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırma sonunda elde edilen veriler incelenmeden önce, çalışmaya katılan öğrencilerin bazı demografik bilgilerini öğrenmenin, araştırma sonunda elde edilen bilgileri daha sağlam dayanaklara göre, daha doğru bir şekilde yorumlama olanağı sağlayacağı düşünülmüştür. Dolayısıyla örneklem grubunun önemli ve araştırılması gerekli görülen bazı demografik bilgileri analiz edilmiş, elde edilen sonuçlar Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine Ait Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

		F	%
Cinsiyet	Kız	4213	54.6
	Erkek	3498	45.4
Okul Türü	Genel Lise	1710	22.2
	Anadolu Lisesi	6001	77.8
Sınıf	9	2060	26.7
	10	1829	23.7
	11	1841	23.9
	12	1981	25.7
Alanınız veya Seçmeyi Düşündüğünü Alan	MF	5948	77.1
	TM	1542	20.0
	TS	84	1.1
	Diğer	137	1.8
Kardeş Sayısı	1	1255	16.3
	2	3923	50.9
	3	1904	24.7
	4 ve üzeri	629	8.2
Sosyo-Ekonomik Düzey	600 Türk Lirası’ndan az	136	1.8
	600 – 2000 Türk Lirası arası	2958	38.4
	2000 – 5000 Türk Lirası arası	3649	47.3
	5000 Türk Lirası’ndan fazla	968	12.6
Anne Eğitim Düzeyi	Hiç okula gitmemiş	117	1.5
	İlkokul mezunu	1915	24.8
	Ortaokul mezunu	1163	15.1
	Lise mezunu	2340	30.3
Baba Eğitim Düzeyi	Üniversite mezunu	2176	28.2
	Hiç okula gitmemiş	45	0.6
	İlkokul mezunu	1094	14.2
	Ortaokul mezunu	1004	13.0
	Lise mezunu	2308	29.9
	Üniversite mezunu	3260	42.3

Özel ders alıyor musunuz?	Hayır	6931	89.9
	Evet	780	10.1
Dershaneye hiç gittiniz mi/gidiyor musunuz?	Hayır	190	2.5
	Evet	7521	97.5
Öğreniminiz süresince kaç yıl dershaneye gittiniz/gidiyorsunuz?	Hiç gitmemiş	176	2.3
	1 yıl	1598	20.7
	2 yıl	1679	21.8
	3 yıl	1633	21.2
	4 yıl	1169	15.2
	5 yıl ve üzeri	1456	18.9

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin, cinsiyet, okul türü, alan türü, kardeş sayısı, sosyo-ekonomik düzey, anne ile babanın eğitim düzeyi, özel ders alma, dershaneye gitme ve dershaneye gitme süreleri ile ilgili frekans ve yüzde dağılımları görülmektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntemler

Çalışmada verilerin toplanmasında, araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket formu kullanılmıştır. Anket formu, örneklem grubunun demografik bilgilerini kapsayan bir giriş kısmından ve iki ölçekten oluşmaktadır. Söz konusu ölçeklerden bir tanesi öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine yönelik görüşlerini, diğeri ise tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekler, öncelikle taslak olarak geliştirilmiş ve pilot çalışma kapsamında 700 öğrenciye uygulanmıştır. Formlardan 626'sı kullanılabilir olarak geri dönmüş ve değerlendirmeye alınmıştır. Pilot çalışmadan elde edilen verilerin analiz sonuçları dikkate alınarak ölçeklere son hali verilmiştir.

Ölçeklerdeki maddeler 5'li Likert tipinde derecelendirilmiş; olumlu maddeler "Tamamen katılıyorum = 5", "Katılıyorum = 4", "Kısmen katılıyorum = 3", "Katılmıyorum = 2" ve "Hiç katılmıyorum = 1" seçenekleriyle 5'ten 1'e doğru puanlanırken, olumsuz maddeler ise tamamen tersi bir şekilde (1'den 5'e doğru) puanlanmıştır. Anketin yapı geçerliği açımlayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Faktör analizi gerçekleştirilirken ölçeklerdeki olumsuz maddeler bu derecelendirme sistemi dikkate alınarak ters kodlanmıştır. Veriler, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluğu ve Bartlett'in Küresellik Testleri ile kontrol edilmiştir. Verilerin faktör analizi için uygunluğu, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerinin .60'dan yüksek olması ve Bartlett testinin anlamlı çıkması dikkate alınarak belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Faktör sayısının belirlenmesinde öz değer istatistiği 1'den büyük olan faktörler anlamlı olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca bir maddenin ölçekte yer almasına karar verirken madde faktör yük değerinin .45 ve daha yüksek olması, ortak varyans değerlerinin ise .25 ve üzerinde olması gerektiği yönündeki bilgilere önem verilmiştir.

Kız ve erkek öğrencilerin dershaneye yönelik tutumları arasındaki farklılık "bağımsız örneklem t-Testi" ile hesaplanmıştır. Öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine ilişkin görüşlerinin ölçekteki 3 boyut açısından cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği ise "Çok Değişkenli Varyans Analizi" ile incelenmiştir. MANOVA, grupların birden fazla bağımlı değişken bakımından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini inceleyen bir tekniktir. MANOVA'da grupların ortalama puanlarını karşılaştırmada çok değişkenli birçok test vardır. Bunlar arasında Wilks' Lambda en sık kullanılanıdır. Wilks' Lambda değerinin anlamlı çıkması gruplar arasında bağımlı değişken bakımından farklılık olduğu anlamına gelir. Farklılığın hangi bağımlı değişkenler arasında olduğunu MANOVA ile hesaplanan Gruplar Arası Etkileşim Testi tablosundaki anlamlılık değerlerine bakılarak yorumlanır (Pallant, 2007). Bu anlamlılık değerlerinin daha doğru yorumlanabilmesi için alfa anlamlılık değerini bağımlı değişken sayısına bölmek yoluyla Bonferroni düzeltmesi yapılması önerilmektedir

(Tabachnick ve Fidell, 2007). Bu çalışmadaki MANOVA testinde üç bağımlı değişken olduğu için Bonferroni düzeltmesi doğrultusunda alfa değeri .017 (.05/3) olarak hesaplanmış ve karşılaştırmalarda bu değer dikkate alınmıştır. MANOVA analizleri sonucu bağımlı değişkenlerde ortaya çıkan farklılıkların bağımsız değişken tarafından açıklanma oranını yorumlarken Cohen (1988)'in belirlediği eta kare değeri ölçütleri dikkate alınmıştır. Cohen (1998), .01'i küçük, .06'yı orta, .14 ve üzerini büyük eta kare değerleri olarak belirlemiştir.

2.2.1. Öğrencilerin Dershanedeki Fen Öğretimine Yönelik Görüş Ölçeği

Öğrencilerin Dershanedeki Fen Öğretimine Yönelik Görüşlerini içeren ölçek için KMO değeri .94; Bartlett'in küresellik testinin anlamlılık seviyesi her iki ölçek için 0.000 ($p < 0.05$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin Dershanedeki Fen Öğretimine Yönelik Görüş Ölçeği için yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin yapısına uymayan ve birden fazla faktöre yük veren 4 madde ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 21 maddenin 3 boyutlu yapı gösterdiği belirlenmiştir. Öğrencilerin Dershanedeki Fen Öğretimine Yönelik Görüş Ölçeğinin boyutları *Öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin niteliğine ilişkin görüşleri*, *Öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine ilişkin olumsuz görüşleri*, *Öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin başarılarına etkisine ilişkin görüşleri* olarak adlandırılmıştır.

Yapılan analiz sonucuna Öğrencilerin Dershanedeki Fen Öğretimine Yönelik Görüş Ölçeğinin toplam varyansın %58'ini açıkladığı belirlenmiştir. Faktör analizi yapılarak son hali verilen ölçeğin bileşenlerinin güvenilirlik düzeyleri Cronbach-alfa iç tutarlılık katsayısı ile hesaplanmıştır. Öğrencilerin Dershanedeki Fen Öğretimine Yönelik Görüş Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları şu şekildedir: G1) *Öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin niteliğine ilişkin görüşleri* ($\alpha = .84$), G2) *Öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine ilişkin olumsuz görüşleri* ($\alpha = .84$), G3) *Öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin başarılarına etkisine ilişkin görüşleri* ($\alpha = .91$). Ölçeklerin faktör analizi ve güvenilirlik analizine ilişkin veriler Tablo 2'de özetlenmiştir (Tabloda verilen madde ortalamaları olumsuz maddeler ters çevrilmeden ham veri üzerinden hesaplanmıştır. Yani *madde ortalaması ne kadar yüksekse, bireyin o ifadeye katılma derecesi de o kadar fazladır* diye düşünülmelidir).

Tablo 2. Görüş Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları, Betimsel İstatistikler ve Güvenirlik Katsayıları

	X	SS	Faktör Alpha Yüklü Değeri
G1. Öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin niteliğine ilişkin görüşleri			
1. Dershanedeki fen öğretiminde konuyu daha iyi anlayabileceğim yöntemler kullanılıyor.	3.92	1.098	.72
2. Dershane ortamı fen derslerini öğrenmeye yönelik motivasyonumu artırıyor.	3.83	1.126	.70
3. Dershaneler fen derslerine yönelik çok sayıda kaynak sunuyor.	3.89	1.061	.73
4. Dershanedeki fen derslerinde öğrenmeyi kolaylaştırıcı pratik teknikler öğretiliyor.	4.03	1.045	.76
G2. Öğrencilerin dershaneye ilişkin olumsuz görüşleri			
1. Dershanedeki fen derslerinde kısa sürede çok fazla bilgi verilmesi beni strese sokuyor.	2.54	1.262	.64
2. Dershanedeki fen dersleri <i>sadece</i> sınav odaklı işlenmektedir.	2.57	1.213	.70
3. Dershanede sürekli soru çözmek beni fen derslerinden soğutuyor.	2.10	1.130	.70
4. Dershanedeki fen öğretimi sadece sınava yönelik olup, hayat boyu kullanabileceğim bilgiler <i>içermemektedir</i> .	2.20	1.235	.75
5. Dershanede verilen fen bilgileri ezbere yöneliktir.	2.48	1.229	.75
6. Dershanedeki fen eğitimi günlük yaşama yönelik bilgi <i>vermemektedir</i> .	2.32	1.207	.69
7. Okulda öğrendiğim fen konularının dershanede tekrar işlenmesi sırasında sıkılıyor.	2.32	1.272	.56

G3. Öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin başarılarına etkisine ilişkin görüşleri			
1. Dershanede benimle aynı seviyedeki öğrencilerle bir arada olmak fen başarıyı artırmaktadır.	3.61	1.238	.54
2. Dershanede sınıf mevcudunun az olması fen derslerini daha iyi anlamamı sağlıyor.	4.06	1.067	.63
3. Dershanedeki öğretim fen derslerindeki başarıyı artırmaktadır.	3.86	1.137	.66
4. Dershane fen derslerine yönelik kaygımı azaltıyor.	3.72	1.158	.65
5. Dershanedeki fen eğitimi fen derslerinde başarılı olma konusunda bana cesaret veriyor.	3.90	1.077	.75
6. Dershanedeki fen eğitimi sayesinde sınavlardaki fen netim artıyor.	3.96	1.057	.76
7. Dershanedeki fen dersleri çok verimli geçiyor.	3.77	1.147	.70
8. Fen derslerini dershanede daha kolay öğreniyorum.	3.88	1.106	.72
9. Dershanede fen derslerinde anlamadığım konuları öğretmene daha rahat sorabiliyorum.	4.02	1.118	.71
10. Dershanede öğrendiğim bilgiler okuldaki fen derslerine katılımımı artırıyor.	4.11	1.027	.69

.91

2.2.2. Dershaneye Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmada öğrencilerin dershaneye yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla Kılıç ve diğerleri (2010) tarafından geliştirilmiş olan “Ortaöğretim Öğrencilerinin Dershaneye Yönelik Tutum Ölçeği” tekrar revize edilmiştir. Pilot çalışma sonucu ölçeğin KMO değeri .95 olarak hesaplanmıştır. Bartlett’in küresellik testinin anlamlılık seviyesinin 0.000 ($p < 0.05$) olması, verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. Faktör analizi sonucunda, 21 maddeden oluşan Öğrencilerin Dershaneye Yönelik Tutumları Ölçeğinde birden fazla faktöre yük veren 1 madde ölçekten çıkarılmıştır. Böylece Öğrencilerin Dershaneye Yönelik Tutumları Ölçeği 20 maddeden oluşan tek boyutlu bir yapı göstermiştir. Yapılan analiz sonuçları Öğrencilerin Dershaneye Yönelik Tutumları Ölçeğinin tek faktörde toplam varyansın %60’ını açıkladığını göstermiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ise (α) .93 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin faktör analizi ve güvenirlik analizine ilişkin veriler Tablo 3’te özetlenmiştir (Tabloda verilen madde ortalamaları olumsuz maddeler ters çevrilmeden ham veri üzerinden hesaplanmıştır. Yani *madde ortalaması ne kadar yüksekse, bireyin o ifadeye katılma derecesi de o kadar fazladır* diye düşünülmelidir).

Tablo 3. Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları, Betimsel İstatistikler ve Güvenirlik Katsayısı

	X	SS	Faktör Yüklü	Alpha Değeri
1. Dershanede zaman çok zevkli geçiyor.	3.82	1.228	.71	.93
2. Dershane verimli ders çalışma alışkanlığı kazandırır.	4.04	1.077	.75	
3. Dershaneye gitmek beni huzursuz eder.	2.14	1.290	.65	
4. Dershanede başarılı olmak benim için önemlidir.	3.82	1.201	.67	
5. Dershaneye gitmek kendime olan güvenimi artırır.	3.79	1.176	.73	
6. Dershanenin yeteneklerimin daha fazla farkında olmamı sağlar.	3.69	1.201	.63	
7. Dershaneye gitmemek için elimden gelen her şeyi yaparım.	1.74	1.121	.67	
8. Dershane sınavlarında başarısız olmayı umursamıyorum.	2.12	1.218	.51	
9. Dershaneye seerek giderim.	3.87	1.137	.78	
10. Dershaneye gidebildiğim için kendimi şanslı hissediyorum.	4.03	1.111	.66	
11. Boş zamanlarımı değerlendireceğim en iyi yerin dershaneye olduğuna inanıyorum.	3.49	1.327	.56	
12. Dershaneye gitmek üniversiteyi kazanacağıma olan güvenimi artırıyor.	3.87	1.283	.75	
13. Dershaneye gitmenin zaman kaybı olduğuna inanıyorum.	1.88	1.167	.67	
14. Dershanenin konuları daha kolay öğrenmeye katkısı olduğuna inanıyorum.	4.03	1.101	.68	
15. Dershanede başarılı olmak için elimden gelen her şeyi yaparım.	3.77	1.135	.69	

16. Dershanenin sosyal olmamda bir katkısı yoktur.	2.21	1.300	.54
17. Dershaneye gitmek motivasyonumu artırır.	3.88	1.120	.75
18. Dershaneye ailemin ısrarları nedeniyle devam ediyorum.	1.84	1.130	.65
19. Dershaneye gitmek verilen paraya değermez.	2.12	1.338	.69
20. Dershanede daha çok zaman geçirmeyi isterim.	3.37	1.328	.62

3. BULGULAR

3.1. Öğrencilerin Dershanedeki Fen Öğretimine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine yönelik görüşleri faktör analizi sonucu üç boyutta (G1, G2 ve G3) çıkmış ve diğer analizler de bu üç boyut dikkate alınarak yapılmıştır. Öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin niteliğine ilişkin görüşlerinin (G1) genel puan ortalaması 3.92, standart sapması .94; öğrencilerin dershaneye ilişkin olumsuz görüşlerine (G2) ilişkin puan ortalaması 3.64 ve standart sapması .84; öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin başarılarına etkisine ilişkin görüşlerine (G3) ait ortalama puan ve standart sapma ise sırasıyla 3.89 ve .82'dir.

3.1.1. Öğrencilerin Dershanedeki Fen Öğretimine Yönelik Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesi

Öğrencilerin Dershanedeki Fen Öğretimine yönelik görüşleri cinsiyet açısından MANOVA analizleri yapılarak incelenmiştir. Tablo 4'te görüldüğü üzere kız ve erkek öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine yönelik görüşleri açısından (G1, G2, G3) anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir (Wilks' Lambda=.979, $F_{(3,7707)}=54.414$, $\eta^2=.021$, $p<.001$).

Tablo 4. Kız ve Erkek Öğrencilerin G1, G2 ve G3 Puanlarının MANOVA Değerleri

Gruplar	Etkileşim Wilks' Lambda	Değer	F	Hipotez Sd	Hata Sd	η^2
		.979	54.414	3	7707	.021

Analiz sonuçlarına göre bağımlı değişkenlerin üçü için de anlamlılık değeri .017'den küçüktür ($p_{1,2,3}=.000$), yani *öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin niteliğine ilişkin görüşleri, öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine ilişkin olumsuz görüşleri ve öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin başarılarına etkisine ilişkin görüşleri* arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık vardır. Bu değişkenlerin cinsiyet bağımsız değişkeni ile açıklanma yüzdeleri sırasıyla %5; %1.9 ve %1.1'dir. Cohen (1988)'e göre bu eta kare (η^2) oranları düşük değerlerdir (Tablo 5).

Tablo 5. Kız ve Erkek Öğrencilerin G1, G2 ve G3 Puanları Arasındaki Etkileşim

Kaynak	Bağımlı Değişken	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamalar Karesi	F	η^2
Gruplar	G1	34.937	1	34.937	39.416	.005
	G2	101.364	1	101.364	146.960	.019
	G3	57.29	1	57.219	86.832	.011

Ortalama puanlarına bakıldığında kız öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine yönelik görüşlerini açıklayan 3 boyutta da ($X_{G1}=3.98$, $X_{G2}=3.74$, $X_{G3}=3.97$) erkek öğrencilere göre ($X_{G1}=3.84$, $X_{G2}=3.51$, $X_{G3}=3.79$) daha olumlu oldukları görülmektedir. Bu durum kız öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin niteliğinden daha memnun olduklarına,

dershanenin fen öğretimindeki başarılarını arttırdığı yönündeki inançlarının daha yüksek olduğuna işaret etmektedir.

3.1.2. Öğrencilerin Dershanedeki Fen Öğretimine Yönelik Görüşleri Sınıf Değişkeni Açısından İncelenmesi

Öğrencilerin Dershanedeki Fen Öğretimine yönelik görüşleri sınıf değişkeni açısından MANOVA analizleri yapılarak incelenmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. 9., 10., 11. ve 12. Sınıf Öğrencilerinin G1, G2 ve G3 Puanlarının MANOVA Değerleri

	Etkileşim	Değer	F	Hipotez Sd	Hata Sd	η^2
Gruplar	Wilks' Lambda	.967	29.266	9	18752	.011

Tablo 6 incelendiğinde 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin dershanedeki fen öğretimine yönelik görüşleri açısından (G1, G2, G3) anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir (Wilks' Lambda=.967, $F_{(9,18752)}=29.266$, $\eta^2=.011$, $p<.001$). Sınıf düzeylerine göre öğrencilerin G1, G2 ve G3 puanlarının hangileri arasında fark olduğunun belirlenmesi için yapılan analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Sınıf Düzeylerine Göre Öğrencilerin G1, G2 ve G3 Puanları Arasındaki Etkileşim

Kaynak	Bağımlı Değişken	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamalar Karesi	F	η^2
Gruplar	G1	199.517	3	66.506	76.865	.029
	G2	45.050	3	15.017	21.538	.008
	G3	104.481	3	34.827	53.334	.020

Tablo 7'de görüldüğü gibi bağımlı değişkenlerin üçü için de anlamlılık değeri .017'den küçüktür ($p_{1,2,3}=.000$). Bir başka ifadeyle, "öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin niteliğine ilişkin görüşleri, öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine ilişkin olumsuz görüşleri ve öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin başarılarına etkisine ilişkin görüşleri" açısından her sınıf düzeyinde anlamlı farklılıklar vardır. Bu değişkenlerin sınıf bağımsız değişkeni ile açıklanma yüzdeleri sırasıyla %2.9; %0.8 ve %2'dir. Cohen (1988)'e göre bu etki kare (η^2) oranları düşük değerlerdir.

Ayrıca öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine yönelik görüşleri arasındaki farklılıkların hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe ve Tukey testleri yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre dershanelerdeki fen öğretiminin niteliğine ilişkin görüşler (G1) açısından 9. -10. sınıflar ve 11. -12. sınıflar arasında anlamlı farklılık olmamakla birlikte sınıf düzeyi arttıkça görüşler daha olumlu hale gelmektedir. Dershaneye ilişkin olumsuz görüşler (G2) açısından yalnız 9. ve 10. sınıflar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ve bu boyuttan en yüksek puanı sırasıyla 11, 12, 9 ve 10. sınıflar almıştır. Başarıya ilişkin görüşlerde (G3) ise 9-10 ve 11-12. sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmamasına rağmen bu boyuta ilişkin puan ortalamalarının sınıf düzeyi yükseldikçe arttığı belirlenmiştir.

3.2. Öğrencilerin Dershaneye Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin dershaneye yönelik tutumlarının genel puan ortalaması 3.92 ve standart sapması .94 olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin dershaneye yönelik tutumları cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından t-Testi ve ANOVA analizleri yapılarak incelenmiştir.

3.2.1. Öğrencilerin Dershaneye Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesi

Öğrencilerin dershaneye yönelik tutumlarının cinsiyete göre değişim gösterip göstermediği bağımsız değişken t-testi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 8'de özetlenmiştir.

Tablo 8. Dershaneye Yönelik Tutumların Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Dershaneye Yönelik Tutum	N	X	Sd	df	t
Erkek	3498	3.70	.79	7709	-17.919
Kız	4213	4.01	.71		

Tablo 8 incelendiğinde kız öğrencilerin dershaneye yönelik ortalama tutum puanlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Dershaneye yönelik tutumların kız öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir ($t=-17.919$; $p<0.00$).

3.2.2. Öğrencilerin Dershaneye Yönelik Tutumlarının Sınıf Değişkeni Açısından İncelenmesi

Öğrencilerin dershaneye yönelik tutumlarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre farklı olup olmadığını belirlemek için ANOVA yapılmıştır. Analiz sonucunda öğrencilerin dershaneye yönelik ortalama tutum puanlarının sıralaması dikkate alındığında, en olumlu tutuma sahip öğrencilerin 12. ($X=4.03$), sonra 11 ($X=3.97$) daha sonra 9 ($X=3.78$) ve en son da 10. ($X=3.70$) sınıfta öğrenim gören öğrenciler olduğu belirlenmiştir. Farklı sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin, ortalama puanları arasında görülen bu farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan ANOVA analizi Tablo 9'da görülmektedir.

Tablo 9. Sınıf Değişkenine Göre Dershaneye Yönelik Tutum Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlı Fark
Öğrencilerin Dershaneye Yönelik Tutumları	Gruplararası	142.904	3	47.635	84.399	10-9
	Grupiçi	4349.816	7707			10-11
	Toplam	4492.720	7710	.564		10-12

Tablo 9'da görüldüğü gibi, 9, 10,11 ve 12. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, dershaneye yönelik tutumları arasındaki farklılara ilişkin yapılan varyans analizi sonucunda anlamlı farklılık bulunmuştur [$F_{(3-7707)}= 84.399$, $p<.005$]. Söz konusu farkın kaynağını belirlemek amacıyla Scheffe ve Tukey testleri yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, 10. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tutum puanları ortalamaları ile 9, 11 ve 12. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin tutum puanları ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

3.3. Dershaneye Yönelik Tutum ve Dershanedeki Fen Öğretimine Yönelik Görüş Arasındaki İlişki

Öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine yönelik görüşleri ve dershaneye yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 10'da verilmektedir.

Tablo 10. Dershanedeki Fen Öğretimine Yönelik Görüş ve Dershaneye Yönelik Tutum Arasındaki İlişki

		DershanedekiFenÖğretimin eYönelikGörüş	Dershaneye Yönelik Tutum
DershanedekiFenÖğretimi	Korelasyonkatsayısı	1.000	.794
neYönelikGörüş	N	7711	7711
Dershaneye Yönelik Tutum	Korelasyonkatsayısı	.794	1.000
	N	7711	7711

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine yönelik görüşleri ile dershaneye yönelik tutumları arasındaki pozitif yönde yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0.794$; $p<0.01$).

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Türkiye’de dershaneye gitmek, üniversiteye giriş sınavında başarılı olmanın önemli belirleyicilerinden biri olarak görülmektedir. Öğrenci ve veliler, dershaneye gitmeden sınavlarda başarılı olmanın neredeyse imkânsız olduğunu düşünmektedirler (Ayvacı ve Er Nas, 2009; Dağlı, 2006; Dikici ve Işık, 2001; Özdemir, 2001; Turan ve Alaz, 2007). Özellikle üniversite giriş sınavlarındaki rekabet durumu, öğrencileri büyük ölçüde dershanelere yöneltmektedir (Bray, 1999; ERG, 2013). Dershanelere ilişkin araştırmalar, dershaneye gitmenin üniversite giriş sınavı başarısını pozitif yönde etkilemesinin, okuldaki ders içeriklerinin üniversite sınavına yönelik olarak yeterli olmamasının ve okulların öğrencileri üniversite sınavına hazırlayamamasının dershaneyi tercih etmede önemli nedenler olduğuna işaret etmektedir (Temelli, Kurt ve Köse, 2010). Diğer taraftan sınav hazırlığının ötesinde hem öğrenciler hem öğretmenler arasında, azımsanmayacak bir grup dershanedeki eğitimin okuldaki eğitimden her bakımdan daha kaliteli olduğu izlenimine sahiptir (TED, 2005).

Temelli, Kurt ve Köse, (2010) çalışmalarında dershanede aynı veya benzer düzeydeki öğrencilerin aynı sınıfta eğitim görmesinin, fen derslerinde konularının anlaşılmasında aktif rol oynadığını, aynı zamanda dershanelerin sadece belirli bir bilgi düzeyine sahip olan öğrencilere değil, farklı düzeydeki öğrencilere de yararlı olabileceğini tespit etmişlerdir. Bu görüş yapılan diğer bazı araştırmalarla da desteklenmektedir (Ceyhun ve Karagölge, 2001; Yeşilyurt, 2008). Tansel ve Bircan (2005) tarafından yapılan çalışma sonucunda dershaneye gitmenin bir üniversite programına yerleşme olasılığını yükselttiği ve üniversiteye giriş sınavında matematik ve fen alanlarında öğrenci başarısını pozitif yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca Ayvacı ve Er Nas (2009) çalışmalarında öğrencilerin dershanedeki fen ve teknoloji dersi konularının işlenişinden okula nazaran daha memnun olduklarını tespit etmişlerdir.

Günümüzde dershane harcamaları pek çok ailenin bütçesinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminin demografik veriler açısından dağılımı incelendiğinde, ailelerin gelirlerinin orta düzeyde olmasına rağmen öğrencilerin neredeyse tamamının dershane gittiği (%97.5) dikkat çekmektedir. Benzer şekilde Tok (2013)’un, velilerin dershaneye yönelik beklentileri ile ilgili yaptığı araştırmada, ailelerin büyük çoğunluğunun orta ve düşük düzeyli gelire sahip oldukları halde çocuklarını üniversiteyi kazanmaları beklentisiyle dershaneye gönderdikleri, sınav sistemi devam ettiği sürece dershanelerin var olacaklarına inandıkları ve dolayısıyla dershanelerin kapatılmasına sıcak bakmadıkları belirlenmiştir. Bu durum dershanelere olan talebin kolay kolay azalmayacağına işaret etmektedir. Dershanelere talep sadece bizim ülkemizde değil, özellikle uzak doğu ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkede de eğitim sisteminin vazgeçilmezi haline gelmiştir. Örneğin Güney Kore, Hong Kong ve Japonya’da da dershaneye gitme oranının eğitimin her

kademesinde oldukça yüksek olduğu dikkati çekmektedir (Kwok, 2010; Lee, Park ve Lee, 2009).

Araştırma sonucunda öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin niteliğine ve dershanedeki fen öğretiminin başarılarına etkisine ilişkin görüşleri incelendiğinde, bu boyutlardan dersane lehine yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Öğrenciler özellikle dershanede fen derslerinde öğrenmeyi kolaylaştırıcı pratik teknikler öğretilmesi, konuyu daha iyi anlayabilecekleri yöntemlerin kullanılması, anlamadıkları konuları öğretmene daha rahat sorabilmeleri, sınıf mevcudunun az olması nedeniyle dersleri daha iyi anlayabilmeleri ve öğrendikleri bilgilerin okuldaki derslere katılımlarını arttırdığı yönünde olumlu görüşler bildirmişlerdir. Nitekim özel dershanelerin öğrencilerin akademik başarısı üzerine etkisini inceleyen çalışmalarda öğrenciler ve velilerin çoğunluğu, okullara kıyasla dershanelerde genel olarak daha iyi eğitim verildiğini ve dershanelerde daha iyi öğrendiklerini belirtmektedir (TED, 2010). Öğrenciler dershanelere devam etmelerinin en önemli sebebini, daha iyi bölümleri kazanmak ve istedikleri yerlere girmek olarak açıklamaktadırlar. Ayrıca öğrenciler dershaneleri hedeflerine ulaşmak için yeterli bulmaktadırlar (Öztürk, 2001). Turan ve Alaz (2007), dershanedeki coğrafya dersleri ile ilgili yaptıkları araştırmada dershanelerin öğrencilerin eksikliklerinin giderilmesi ve zamanı doğru kullanma gibi becerilerin kazandırılmasında etkili olduğunu belirlemişlerdir. Ayrıca bulgular, öğrencilerin okulda anlamadıkları pek çok konuyu dershanede anladıklarını göstermiştir. Dershanelerde derslerin basit ve sade biçimde işlendiği, öğretmenleri tarafından öğrenmeye iyi bir şekilde güdülenen öğrencilerin anlamadıkları konularda öğretmenlerine kolaylıkla soru sorabildikleri ve bunların sonucu olarak da dershanedeki derslerin iyi bir şekilde kavrandığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın dikkati çeken diğer bir bulgusu da kız öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine yönelik görüşlerinin erkek öğrencilere göre daha olumlu olmasıdır. Bu durum kız öğrencilerin dershanedeki fen öğretiminin niteliğinden daha memnun olduklarına, dershanenin fen öğretimindeki başarılarını arttırdığı yönündeki inançlarının daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca sınıf düzeyi arttıkça görüşlerin daha olumlu olduğu da belirlenmiştir. Bu da üniversiteye giriş sınavları yaklaştıkça öğrencilerin dershaneye daha sıcak baktıkları şeklinde yorumlanabilir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin dershanedeki fen öğretimine yönelik görüşleri ile dershaneye yönelik tutumları arasındaki pozitif yönde yüksek düzeyde ilişki bulunmuş olması da bu bulguları desteklemektedir. Birçok araştırma, öğrencilerin dershanelere üniversite sınavına yönelik eğitim almak, üniversite sınavına hazırlanmak, sınavlarda başarılı olmak, derslerini takviye etmek amacıyla gittiklerini ortaya koymuştur (Ayvacı ve Nas, 2009; Turan ve Alaz, 2007). Bunun yanında üniversite sınavına hazırlanan ve dershaneye giden öğrencilerin test tekniğini öğrenmek için dershaneye gitmeyi zorunluluk olarak gördükleri, ayrıca özel dershanelerdeki rehberlik servislerinin kendilerine her türlü konuda yardım ettikleri, dershanelerde verilen eğitimin okula göre daha “etkili” olduğunu düşündükleri bulunmuştur (Cenk, 2005). Bu bağlamda Ayvacı ve Nas (2009), Cenk (2005) ve Turan ve Alaz’ın (2007) çalışmalarından elde ettikleri bulguların bu çalışma ile benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür. Dershanelerin okula göre daha başarılı olmasını sağlayan faktörler; dershanelerde sınıf mevcudunun az olması, öğrencilerin müfredatta yer alan konuları dershanede ikinci defa görmeleri, öğrencilerin ve öğretmenlerin derslere karşı tutumlarındaki farklılık, dersane öğretiminde etüt çalışmalarına ağırlık verilmesi ve derslerin sınav test tekniğine uygunluğu olarak açıklanmaktadır (Özgüven, 1980; Şirin, 1998; Tunay, 1992).

Araştırma sonucunda öğrencilerin dershanedeki fen derslerine ilişkin olumsuz görüşlerinin ortalamalarının düşük olduğu dikkat çekmektedir. Örneğin *öğrenciler dershanedeki fen derslerinin sadece sınav odaklı işlenmesi, kısa sürede fazla bilgi verilmesinin strese sebep olması, verilen bilgilerin ezbere yönelik olması* ifadelerine

katılmamaktadırlar. Bu durum öğrencilerin dershanedeki fen derslerine ilişkin görüşlerinin genel anlamda olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir. Özmen (2005) tarafından yapılan çalışmada dershanelerin öğretim sürecinde öğrencilere kalıcı bilgi kazandırma konusunda yeterli olmadığı ve problemlere geçici çözüm yolları oluşturduğu, buna rağmen ülkemizde özellikle ortaöğretim düzeyindeki pek çok öğrencinin dershanelere gittiğini belirtmektedir. Sınavlarda adayların zamana karşı yarışıyor olmaları ister istemez onları kısa ve pratik çözüm yollarını kullanmaya yönlendirmektedir. Sınavların test şeklinde olması, okulda bu tip sorularla karşılaşmayan öğrencilerde test tekniğini öğrenme ihtiyacı doğurmaktadır. Bütün bunlar öğrencileri ve ailelerini daha iyi bir gelecek için özel okul ve dershaneleri zorunlu olarak algılamaya götürmektedir (Gök, 2006; Okur ve Dikici, 2004). Umay (2000), araştırmasının sonucunda dershanelerde öğrencilere analitik düşünmenin değil sınavda çıkabilecek problemlerin olası çözüm kalıplarının öğretildiğini saptamıştır. Çalışmanın sonuçları, dershaneler ve okullar arasındaki amaç farklılıklarını ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, derslerin işlenişinde farklılıklara yol açmaktadır. Okulun amacı, öğrencileri bir üst eğitim kurumuna ve yaşama hazırlamak olarak özetlenebilir. Bunun için yapılması gereken, bir üst öğrenim kurumunda alacağı bilgiler için alt yapı oluşturmak, bilgiye ulaşmayı hatta düşünmeyi öğretmektir (Umay, 2000). Dershanenin amacı ise, öğrenciyi ÖSS'ye ve değişik amaçlı sınavlara hazırlamak ve bu sınavlarda başarılı olmalarını sağlamaktır. Ayrıca Nartgün, Altundağ ve Özen (2012) dershanenin öğrencilerin yaşamına etkisine ilişkin araştırmalarında dershaneye giden öğrencilerin okula karşı ilgisinin azaldığını, dershaneye giden öğrencilerin dershaneye gitmeyen öğrencilere göre sosyal yaşamdan daha çok uzaklaştıklarını ve sınav kaygısını diğer aile bireylerine de yansıttıklarını belirlemişlerdir.

Araştırma sonucunda elde edilen bir diğer bulgu da kız öğrencilerin dershanelere yönelik tutumlarının erkekler öğrencilere göre daha olumlu olmasıdır. Bu bulgu kız öğrencilerinin dershanedeki fen öğretimine yönelik görüşlerinin erkek öğrencilerden daha yüksek çıktığı sonucunu da destekler niteliktedir. Kılıç, Emsen ve Soran (2010), yaptıkları çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin dershaneye yönelik olumlu tutuma sahip olduklarını ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre tutumlarının daha olumlu olduğunu belirlemişlerdir. Benzer şekilde, Dirikli ve Furkan (2013) da çalışmalarında dershanelerin öğrencilerin derslere yönelik olumlu tutum geliştirmelerine etki ettiğini tespit etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin kendi istekleriyle, çalışma motivasyonlarını artırdığı ve derslerine yardımcı olduğu düşüncesiyle dershaneye gittiklerini tespit etmişlerdir. Lee, Park ve Lee, (2009) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin dershaneye yönelik ortalama tutum puanları dikkate alındığında, en olumlu tutuma sahip öğrencilerin son sınıf öğrencilerinin olduğu belirlenmiştir. Farklı sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin, ortalama puanları arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu araştırma sonucunda da en olumlu tutuma sahip olanların son sınıf öğrencileri olduğu bulgusu desteklenmiştir.

Literatürde dershanelerin niteliğini ve varlığını sorgulayan çok sayıda çalışma mevcuttur. Bu araştırma, dershanelerin kapatılmasının ülkemiz gündemini meşgul ettiği şu sıralarda olaydan doğrudan ve en fazla etkilenecek olan öğrencilerin görüşlerinin alınması açısından önem taşımaktadır. Nitekim eğitim sistemi ile ilgili böylesine önemli kararlar verilirken, karardan etkilenecek olan öğrenci, öğretmen ve velilerin görüşlerinin de dikkate alınması faydalı olacaktır. Benzer çalışmalar yürütülürken daha büyük örneklemelere ulaşılması ve farklı sosyo-kültürel ve ekonomik düzeydeki bireylerle uygulamalar yapılarak daha sağlıklı genellemelere ulaşılması gerekmektedir. Ayrıca konuyla ilgili akademisyenlerin görüşlerine de başvurulması, eğitim sisteminin daha bilinçli bir şekilde düzenlenmesini sağlayacaktır.

Kaynakça

- Ayvacı, H.Ş. ve Er Nas, S. (2009). Fen ve Teknoloji dersi konularının okulda ve dershanede işlenişyle ilgili durumların belirlenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 113-124.
- Biswal, B.P. (1999). Private tutoring and public corruption: A cost-effecti ve education system for developing countries. *Developing Economics*, 37(2), 222–240.
- Bray, M. (1999). *The shadow education system: Private tutoring and its implications for planners. Fundamentals Educational Planning (No: 61)*. Paris: UNESCO International Institute for Educational Planning.
- Cenk, E. (2005). *Öğrencilerin özel dershanelere gitme nedenleri ile özel dershanelerde aldıkları eğitime ilişkin görüşleri (Ankara İli Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ceyhun, İ. ve Karagölge, Z. (2004). Özel dershanelerin kimya eğitimine katkıları, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı: 308 (13-19).
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Dağlı, S. (2006). *Özel dershanelere öğrenci gönderen velilerin dershaneler hakkındaki görüş ve beklentileri-Kahramanmaraş örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Dikici, R. ve Işık, C. (2001). Özel dershanelerin matematik öğretimindeki yeri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 9(1), 157–164.
- Dirikli, M. ve Furkan, H. (2013). Bazı değişkenlere göre özel dershanelerin öğrencilerin matematik dersine yönelik tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1, 175-190.
- ERG, (2013). Dershanelerin kapatılması eğitimde kaliteyi ve fırsat eşitliğini sağlar mı? *Eğitim Reformu Girişimi*, http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.sabanciuniv.edu/files/ERG_PN_Dershaneler_221113.pdf
- Gök, F. (2006). Üniversiteye girişte umut pazarı: özel dershaneler. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, (Yaz), 102–110.
- Kılıç, D.S., Çelikkol, N.Z. ve Soran, H. (2010). *Ortaöğretim öğrencilerinin dershaneye yönelik tutumları*, IX. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 23-25 Eylül 2010, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, Özet Kitapçığı, s.202.
- Lee, C.J., Park, H. J., & Lee, H. S. (2009). *Shadow education systems*. G. Sykes, B. L. Schneider, & D. N. Plank (Eds.), *Handbook of educational policy research* (p. 901–919). New York: Routledge.
- MEB, (2012). *Milli eğitim bakanlığı, 9. sınıf kimya ders kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Nartgün, Ş.S., Altundağ, Ü. ve Özen, R. (2012). Öğrencilerin sosyal ve ekonomik yaşamlarına dershanelerin etkisi. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*. 2(1) 54-61.

- Nuth, S.R. (2008). Private supplementary tutoring among primary students in Bangladesh. *Educational Studies*, 34 (1), 55-72.
- Okur, M., ve Dikici, R. (2004). Özel dershaneler ile devlet okullarının “kartezyen çarpım-analitik düzlem ve bağıntı” konularındaki bilgi ve becerileri kazandırma düzeylerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(2): 417-426.
- Özdemir, C. (2001). İlköğretim okullarında ikinci kademe öğrencilerinin fen öğreniminde özel dershanelerin yeri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 9(2), 411-418.
- Özgüven, E.İ. (1980). Üniversiteye giriş açısından özel dershaneler. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 9-24.
- Özmen, H. (2005). Ortaöğretim kurumlarının ve özel dershanelerin kimya öğretimine yönelik karşılaştırılması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 26 – 38.
- Özoğlu, M. (2011). *Özel Dershaneler: Gölge Eğitim Sistemiyle Yüzleşmek*, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.
- Pallant, J. (2007). SPSS Survival Manual. *A step by step guide to data analysis using SPSS for Windows*. Third edition, Open University Press, Maidenhead, Berkshire.
- Şirin, H. (1998). *Özel Dershanelerin Genel Görünümü ve Öğrenci Görüşleri (Ankara İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- TED. (2005). *Hayat = 180 dk. mı?* Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- TED. (2010). *Ortaöğretime ve yükseköğretime geçiş sistemi*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Yeşilyurt, S. (2008). Üniversiteye giriş sınavına hazırlanan öğrencilerin dershaneleri tercih etme sebepleri ve dershanelerdeki biyoloji öğretiminin durumu üzerine bir çalışma, *Türk Fen Eğitim Dergisi*, 2,96-109.
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2007). *Using Multivariate Statistics*, 5th ed., Boston: Allynand Bacon.
- Tansel, A. & Bircan, F. (2005). Effect of private tutoring on university entrance examination performance in Turkey. *Discussion Paper Series IZA DP No. 1609*. Alıntılanma adresi: <http://ftp.iza.org/dp1609.pdf> Alıntılanma tarihi: 11.10.2013.
- Temelli, A., Kurt, M. ve Köse, E.Ö., (2010). Özel dershanelerin biyoloji öğretimine katkılarının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 148-161.
- Tok, T.N. (2013). The Shadow Education System: Private Courses. *International Journal of Social Sciences and Education*, 3(3), 619-634.
- Tunay, U. (1992). *Lise öğrencilerini özel dershanelere iten faktörler*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Turan, İ. ve Alaz, A. (2007). Özel dershanelerde coğrafya öğretiminin öğrenci görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 279-292.
- Umay, A. (2000). Matematik öğretiminde okul ve dersane eğitiminin karşılaştırılması. IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi, Ankara.